

Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 Stockholm
Dnr: Ju2022/00065

Yttrande över betänkandet *Ny förverkandelagstiftning* (SOU 2021:100)

Inledning

Malmö tingsrätt har ombetts att yttra sig över rubricerat betänkande och har granskat det utifrån tingsrättens verksamhetsområde. Tingsrätten tillstyrker i huvudsak de förslag som presenteras i utredningen men anser att delar av förslagen behöver utredas ytterligare. Tingsrätten är positiv till den föreslagna systematiseringen av förverkandelagstiftningen och anser att den föreslagna regleringen leder till att lagstiftningen blir mer lättöverskådlig. Därtill välkomnas förslaget avseende sammanslagning av de två förfarandelagarna. Tingsrätten har därtill följande kommentarer.

Förslag till lag (2023:000) om rättegången i vissa fall vid förverkande och företagsbot

Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 4 § följer att Säkerhetspolisen och Skatteverket i vissa fall ska biträda åklagaren. Det bör förtydligas med vad som avses med ”i vissa fall”.

Den föreslagna bestämmelsen 3 kap. 2 § är inte utformad på ett ändamålsenligt sätt. Detta eftersom sådan slags egendom som förslaget är avsett att tillämpas på (narkotika/vapen/sprängämnen) kan vara tillåten att inneha för någon med stöd av recept, licens eller lagstöd. Av bestämmelsen framgår inte, som synes vara avsett, att tillåtligheten av egendomen ska bedömas olika beroende på respektive misstänkts rätt att inneha eller dennes inställning till tillåtligheten. Det kan alltså ifrågasättas i vilken utsträckning bestämmelsens ordalydelse ger stöd för åklagaren att pröva en fråga om förverkande.

Andra meningen i förslagets 4 kap. 5 § skulle kunna vara obligatorisk. Det är nämligen svårt att föreställa sig en situation där ett föreläggande inte ska förenas med uppgift om att följderna av att föreläggandet inte följs kan bli att egendomen förverkas. Därtill finns det anledning att modernisera bestämmelsen språkligt.

Av den föreslagna lydelsen av 4 kap. 6 § andra stycket framgår att tingsrätten, när den avgör mål *i övriga fall* än genom ordinärt förverkande, ska bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. För tydlighets skull bör av bestämmelsen framgå vilka olika förverkandetyper som avses. Tingsrätten är även av uppfattningen att avgörande av frågor om utvidgat och självständigt förverkande av brottsvinster inte kräver deltagande av nämndemän. I vart fall kan behovet av nämndemän ifrågasättas när målen avgörs utan huvudförhandling.

DATUM	DIARIENR
2022-04-27	73-22

Tingsrätten delar inte utredningens bedömning att ett krav på prövningstillstånd för prövning i hovrätt förtar rätten till prövning i två instanser (se skrivning på s. 387). Enligt tingsrätten kan det övervägas att införa krav på prövningstillstånd i samtliga mål om förverkande.

Tingsrätten anser inte att det av utredningen angivna skälet för att ha kvar en förlängd preskriptionstid för förverkande (jfr s. 280) är bärkraftigt. Finns det inget annat skäl för särregleringen bör den tas bort.

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Självständigt förverkande av brottsvinster

Tingsrätten instämmer med det som framförs i det särskilda yttrandet, att det finns skäl att ifrågasätta bestämmelsens verkningsgrad utifrån det beviskrav och bevistema som utredningen föreslår. Utöver att beviskravet *styrkt* riskerar att leda till begreppsförvirring eftersom det i brottmålsprocessen ofta används synonymt till *ställt bortom rimligt tvivel*, finns anledning att överväga ett något lägre beviskrav. Det förutsätter dock att det samtidigt ställs krav på en viss precisering av den brottsliga kontext från vilken egendomen påstås härröra och bevisning med bäring på det.

Tingsrätten delar utredningens bedömning (se s. 452ff) att det är osäkert om en retroaktiv lagstiftning på området är förenlig med Regeringsformen. Mot bakgrund av det anser tingsrätten att övergångsbestämmelserna bör utredas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet

Inslag från utsökningsrätten

Utredningen har i flera avseenden hänvisat till reglering i Utsökningsbalken och i författningskommentaren anges att viss ledning kan sökas där vid tillämpningen av aktuella bestämmelser (se bl.a. kommentaren till 36 kap. 7, 15 och 25 §§ brottsbalken). Konsekvenserna av detta väcker flera frågor och bör utredas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Det kan inte uteslutas att prövningen av förverkandefrågor kommer att i en icke önskvärd omfattning tynga brottmålsprocessen då det i flera fall kan leda till komplicerade rätts- och bevisfrågor som ska prövas. Effekten av det och hur det bör hanteras i större brottmål eller förtursmål är inte tillräckligt belyst.

Det är oklart om begreppet ”egendom” i 36 kap. 7 och 15 §§ brottsbalken avser både fast och lös egendom.

Av de föreslagna bestämmelserna regleras tredje mans rätt i mål där egendom begärs förverkad. Enligt tingsrätten bör det tydliggöras vilken eller vilka roller tredje man kan komma att ha och hur olika frågor förknippade med tredje mans rättigheter ska hanteras, exempelvis frågor om utevaror vid förhandlingen och hur rätttegångskostnadsansvaret ska regleras.

Speciallagstiftning

Tingsrätten har ingen principiell synpunkt mot den av utredningen tillämpade principen för att avgöra vilka bestämmelser i speciallagstiftningen som kan upphävas. Det har dock inte funnits möjlighet för tingsrätten att gå igenom samtliga bestämmelser för att kontrollera att den av utredningen tillämpade principen upprätthållits. Tingsrätten vill dock allmänt framhålla risken för att

DATUM	DIARIENR
2022-04-27	73-22

de omfattande ändringarna kan få svårförutsägbara konsekvenser vilka nogga bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Tingsrätten anmärker att det föreslagna tillägget om självständigt förverkande i 10 kap. 24 § offentlighets- och sekretesslagen hamnar under rubriken ”Miss-tankar om begångna brott i övrigt”. Mot bakgrund av att självständigt förverkande inte avser misstanke om begångna brott är det mer lämpligt att införa en ny rubrik.

Konsekvenser av förslaget

Förslagen förväntas leda till en ökning av antalet mål i allmän domstol. Som konstateras i betänkandet är det svårt att uppskatta hur stor ökningen blir. Tingsrätten anser dock att omfattningen av reformen är sådan att det finns risk att utredningen har underskattat såväl ökningen av antalet mål som det merarbete med därtill följande merkostnader som förslagen kommer innebära för de allmänna domstolarna.

Enligt tingsrätten kan antalet ”tredje män” som avser att föra talan i domstol förväntas bli högre än vad som antagits av utredningen. Som en följd av det kan det förväntas att offentlig försvarare kommer behöva förordnas i större utsträckning än vad som antagits vilket kommer leda till mer ökade kostnader än utredningen redovisat.

Som tingsrätten konstaterat ovan finns det även risk för att nu aktuella prövningar ofta kommer att innebära komplicerade rätts- och bevisfrågor vilket kommer öka de allmänna domstolarnas arbetsbelastning.

Övriga synpunkter

De föreslagna bestämmelserna i 36 kap. 27 § tredje stycket, 28 § första stycket och 29 § första stycket brottsbalken synes felaktigt hänvisa till nuvarande bestämmelser i brottsbalken.

På s. 37 förekommer i fotnoten en felaktig avstavning.

På s. 39 i den föreslagna bestämmelsen 2 kap. 8 § andra raden förekommer en punkt som rätteligen borde vara ett kommatecken.

Författningsförslaget använder både *hen* och *han eller hon* som personligt pronomen (se t.ex. författningsförslaget 36 kap. 20 och 23 §§ brottsbalken). Användandet av någon av ovanstående former bör ske konsekvent. För det fall *hen* används bör även objektsformen av *hen* användas (jfr författningsförslaget 36 kap. 25 § brottsbalken).

Tingsrätten anmärker att det på s. 451 anges två olika datum för när lagändringarna ska träda i kraft.

I handläggningen har deltagit lagmannen Johan Kvart, ställföreträdande chefsrådmannen Anna Tengberg och den administrativa assessorn Joakim Svensson, med tingsfiskalerna Anna Landegren och Sofia Pöllänen som föredragande.

Johan Kvart